

รัฐ ความสมัยใหม่
และพื้นที่หลังสมัยใหม่:
การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดน

...

จาเมรี เชียงทอง

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

327
จ2611ร
2560
ฉ.1

มรสระแหมม

สารบัญ

สารจากผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	iii
คำขอบคุณ	v
บทคัดย่อ	vi
บทนำ	1
1. ความสำคัญของปัญหา	1
2. ทบทวนวรรณกรรม	6
3. กรอบคิดในการวิจัย	12
4. พื้นที่ในการวิจัย	15
5. ระเบียบวิธีวิจัย	16
6. หน่วยการวิเคราะห์	16
7. วัตถุประสงค์ในการวิจัย	17
8. คำถามในการวิจัย	17
9. คำโครงการนำเสนอ	17
บทที่ 1 การจัดระเบียบขยายแดนทุนนิยมท่าไม้และการเปลี่ยนผ่าน จากรัฐธรรมนูญสู่รัฐชาติสมัยใหม่	21
1.1 รัฐดั้งเดิมและอำนาจศักดิ์สิทธิ์	21
1.1.1 การผนวกชุมชนขนาดเล็กเข้าอยู่ใต้รัฐพุทธ	22
1.1.2 การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนในภาวะสงครามก่อนทุนนิยม	24
1.2 การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนในยุค “ทุนนิยมท่าไม้”	25
1.2.1 กำเนิดเมืองชายแดน	30
1.2.2 กลุ่มพ่อค้า	31

1.2.3	คณงานกะเหรี่ยงที่แม่สะเรียง	41
1.2.4	ความหลากหลายของศาสนาในชุมชนชายแดน ณ เมืองชายแดน	42
1.3	การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนโดยรัฐบาลสยาม	45
1.3.1	การจัดระเบียบบริหารราชการ และการสร้างอำนาจอธิปไตย	45
1.3.2	การจัดระเบียบป่าไม้	46
1.3.3	การจัดระเบียบการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นไทย	47
1.4	การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนโดยรัฐไทย หลังสงครามโลกครั้งที่สอง	47
1.4.1	การจัดระเบียบทุนไทย	47
1.4.2	การจัดระเบียบยุคการพัฒนา	49
1.5	การจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนรัฐไทยในช่วง “ความไม่สงบ” ตามแนวชายแดน	51
1.6	สรุป	52
บทที่ 2	ธรรมราชา การจัดระเบียบชนเผ่าและบทบาทของพระธรรมจาริก	55
2.1	ความศักดิ์สิทธิ์และการเชื่อมต่อระหว่างอาณาจักรศักดิ์สิทธิ์ และอาณาจักรสามัญ	55
2.1.1	ความศักดิ์สิทธิ์และสัญลักษณ์แห่งความศักดิ์สิทธิ์ ในชีวิตประจำวัน	56
2.1.2	ครุบาในพุทธศาสนา	63
2.2	การจัดระเบียบชายแดนสมัยใหม่ด้วยอำนาจศักดิ์สิทธิ์	66
2.2.1	ธรรมราชา: การเสด็จพระราชดำเนินไปแม่สะเรียง พ.ศ. 2513	66
2.2.2	พระธรรมจาริก	70

2.2.3	พระบัณฑิตอาสาสมัคร: การเสริมสร้างศีลธรรม ควบคู่กับความเป็นไทย	74
2.2.4	โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน: การสำรวจตรวจสอบ ที่ชายแดนและการสร้างความเป็นไทย	78
2.2.5	การจัดการเชิงพื้นที่: การเดินดูจุดเปรียบเทียบ กับการลาดตระเวน	79
2.2.6	การรื้อฟื้นวัฒนธรรมพื้นถิ่น	82
2.3	สรุป	83
บทที่ 3 มิชชันนารี และพันธกิจศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ชายแดน:		
จากการเผยแพร่ศาสนาสู่การพัฒนาสังคม		87
3.1	การเผยแพร่ศาสนาที่เมืองชายแดนไทย-พม่าในกลุ่มชาวกะเหรี่ยง	90
3.1.1	พันธกิจทางศาสนาข้ามชายแดนในช่วงที่หนึ่ง (พ.ศ. 2442-2491)	90
3.1.2	การเข้าสังกัดสภาคริสตจักรภายใต้รัฐชาติไทย	94
3.1.3	พันธกิจทางศาสนาในพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยในช่วงที่สอง (พ.ศ. 2490-ปัจจุบัน)	99
3.2	มิชชันนารีในกลุ่มคนละว้า (ละเวือะหรือลัวะ)	103
3.3	สรุป	107
บทที่ 4 พลวัตการจัดการชายแดน		
4.1	พลวัตพรมแดนระหว่างรัฐชาติสมัยใหม่ขนาดเล็กสองรัฐ	111
4.2	การค้าและการทำไม้ชายแดนในยุคไร้ระเบียบ	115
4.2.1	ชายแดนด้านแม่สามแลบ	117
4.2.2	ชายแดนด้านเสาหิน	124

4.3 การค้าในยุคโลกาภิวัตน์และความพยายาม ในการเชื่อมต่อพรมแดนแบบเป็นทางการ	127
4.3.1 ถนนในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	127
4.3.2 ความพยายามล่าสุดในการสร้างถนนเชื่อมต่อการค้า	129
4.4 การสร้างชุมชนที่มีศีลธรรมทางศาสนาที่ชายแดน	134
4.5 สัญลักษณ์แห่งความจงรักภักดีต่อชาติที่พื้นที่ชายแดน	136
4.6 พหุลักษณะและเจตจำนงทางสังคม	139
4.7 สรุป	140
บทที่ 5 ชายขอบที่ชายขอบ : ปัญหาที่ดินทำกินและปัญหาการไร้สัญชาติ	145
5.1 การจัดระเบียบป่าไม้ได้กรอบแนวคิดเรื่องการสงวนทรัพยากร	146
5.1.1 ปัญหาการทำกินและที่ทำกินของประชาชนในเขตป่า	154
5.1.2 การทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน	156
5.2 ปัญหาเด็กไร้สัญชาติ	159
5.3 สรุป	162
บทที่ 6 รัฐ ความสมัยใหม่ และพื้นที่หลังสมัยใหม่	165
6.1 ชาติสมัยใหม่และระบบทุนนิยม	165
6.2 ชาติสมัยใหม่บนฐานความชอบธรรมทางศาสนา	167
6.3 การควบคุมระบบความเชื่อแบบรัฐพุทธ และการผสมผสานกับระบบความเชื่อแบบดั้งเดิมจากชุมชน	169
6.4 ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่เมืองชายแดน และพหุสัญลักษณ์ (Plural Symbols) ในรัฐชาติสมัยใหม่	178
6.4.1 ลัวะและขุนหลวงวิลังคะ	179
6.4.2 ไทใหญ่และพระยาสีหนาทราชา	181
6.4.3 กะเหรี่ยง (ปกากะญอ) และขุนจันต๊ะ	184

6.5	การมี “ส่วนร่วม” ทางการเมือง	186
6.6	ทุนนิยมตอนปลายและหลังสมัยใหม่	188
6.6.1	พื้นที่หลังสมัยใหม่ด้านวัฒนธรรม	190
6.6.2	ชายแดนและตัวตนชนชายแดนในโลกยุคหลังสมัยใหม่	192
6.6.3	พื้นที่หลังสมัยใหม่	193
6.7	สรุป	198
บทที่ 7 บทสรุปผู้บริหาร		201
7.1	การจัดระเบียบชายแดนทุนนิยมทำไม	202
7.2	ธรรมราชา การจัดระเบียบชนเผ่า และบทบาทของพระธรรมจาริก	204
7.3	มิชชันนารีในพื้นที่ชายแดน	206
7.4	พลวัตการจัดการชายแดน	209
7.5	ชายขอบที่ชายขอบ: ปัญหาที่ดินทำกิน และปัญหาการไร้สัญชาติ	213
7.6	พหุสัญญาลักษณ์แห่งความเชื่อ	214
7.7	พื้นที่หลังสมัยใหม่	217
บรรณานุกรม		222
ดัชนี		237